Class 12 (2019-20)

Tangkhul

MIL

MARKING SCHEME

SECTION A

1.
   A. d (lan)
   B. b (kazāt makhalei)
   C. a (kathai kachām, chotchāngda khalei bingli)
   D. c (awui lan chi khamathā ot kasāli shikajinwui vangna)
   E. b (okathui hi chingri eina okthui khavaina)

2. Kakapi Arāā – atui khamathing – amasan khamathā – pānān hkt. yangra.

3. Tuikui – Fa̲

   Miwui khamashita ngasotnao mi akhana awuilan katonga shimān haipai. Awui ngasotnaona nothāhaipai. Awui anaomayara ngarā anaongalāva̲ ngarāna ningkashi makathei nao ngarā ngasāhaipai. Awui māthei mārengbing nala minam haipai. Kha khalattawui makaphaninga awui fa̲ chiya atam kachida ali nganaishonra.

4. Kakapi arāā – amasan – atui khamathing – tāzakta hāngkathei hkt. yangra.

SECTION B

5. Ithum ngarāichāda zatngaroka.
6. Tuipā akhali modify kasā tuipā/particles chili modifier hoi.
7. māng
8. Hungping
9. I
10. Phungei, Phungrā
11. Kongyaola ngalā makhamathāva maningmana.
12. Kathar hina tharkhamatheng, kala kadhar hina mashichinlāk rang kaje li kahāngna.
13. Kajuiya – Ngalei khamin; Khanemma – Athei khamin
14. i. Simple Primary noun kala (ii) Complex Primary noun

SECTION C

15. Ngari Kapungli ngatuk kikachipāchi Longpi Maringtheina.

16. Awui pheipāng thāngkathapwui vangna.

17. Manarim kahai.

18. Chama khonli.

19. Tara.

20. Thumrā (30) thang.

21. i. c (nimshimri kahai)

    ii. b (aton)

    iii. c (yāngyir)

    iv. d (dharreo)

22. Khawon kashon kaji hiya thuirāda khalei khanuithot, ara azāli kahāngna.

23. Mi akhali khangayei shonna, rai phunga, matharmanada kahāng chili phumhan hoi. Hikathā leisālala ana sākakhui maningmanada phum maphor khangasakna.

24. HIV aga hi ngayao khangasakwui apong kathum chiya:-
    1. Asheewui eina mankhangarok: HIV aga kazanga, test makasā ashee kakāp eina ngayao ngasaka. Aga kaphunga mili ari kāpkhangarumli kapim (syringe) khangaron eina ngayao ngasaka.
    2. Ngasokapiwui eina khangayao: Aga kaphunga mili ngasokapi thārān kazāt hii maman khavai ngasharda kasāwui apong mazangla ngasopi phāphā kaji eina ngayao ngasaka.
    3. Avawui eina naoli mankakā: Aga fakahaiya avawui eina naovāilakha atamli maningkha namikhamang atamli naolila mankāhaowa kha hi 30 percent shakha mānga.

25. France rāili ngachon khavai shebshi na thoukai ungkaho thārān Hunphun yāron khipākha mavālengthua. Shaton shahebna ngalā kahuithāda suilala, ramkachivawui wungnaola khak matālengthua. Hunphun shahebli khangasan eina vāhaora chihaida hangali mi kapangluda hukum mihaowa. Kha chithāmāngmada hangana khipāshinaokhali tandi masāpaithuda phāla makhui kaji eina leingaphali ngazek khuisada ngakomlui uwa. Chili ungkhangaphei eina Hunphun kaiki mchihaowa. Ngazekzeklaga thākha kapā yangusa laga vāsa jihaowa. Kapā yanglaga makhavā masāpaithua vāphalungra chihaoda preivangarāli chapngachā phunglaga Meitei keithei zanghaowa.

Meitei keitheili mikaja̲da ngaraipamda leilakha chikum yarthot kasha̲ chi rāivāshida zatle kathi kharing maphākakhui otnada ningchot mathāla zatle jiakha mshim chuikhup tāhaida ningchot khamei samphang luiya. Malung mararmada hankāluiya kha thālala masāpaithuda vālui haowa.

26. Maringthei hi nganuilakhawui eina pheipāng laplap kahaiya, khangarik khangarora khangachee kaho marākapeiya kala shimli maungkapama naoshinao akhana. Ava̲-avā khararnaona hāngmachinlala makhuikasanga mina. Chiwuivang eina ashi shimkhurna ali maleishimana. Phāshak phākazā thārānla hanmāi phālāka kala shāishi zāshiakha khararteirarei haiya. Chieina kasāng khara shimkhurli khikha mangachonla yānglā zatta khai, sā phāshaizatta.

    Hithāda awui khangarik khangaror kala sāshāt china thangkha mathangkha kashong meirong phungsangmilākrada ava̲ – avā kala shimkhur ngacheelāka. Maringtheiva khikha khangang maleilāk mana. Awui malung kaping chieina vāshumda rāi kapinga mi akha thuisāpapam haowa.

27. Hili kapimena kahānga Shirui Kashongwui khamathā, awui sāri wonshivār kapei mangavāmana, zingkum chupta yangkhavai leishona. Zur kachāng, zurwui wonshivār mathāmei kala kānrei kashok eina kānli khawon wonshivār bing yangngaimeilui. Hithāda akum anā tekkhamatei wonshivār samphang kaji hina Shirui Kashong mathā khangasakna kajina.